VECTIS Nieuwsbrief september

Uitslag ‘Taalspel Leen uit Afrikaans 2026’

In deze nieuwsbrief:

- De uitslag en resultaten van het Taalspel ‘Leen uit Afrikaans’.
- De nieuwe VECTIS Podcast met Christo van der Rheede.

Intro

We kijken terug op een geslaagde ronde van ons 2e Taalspel, met 84 inzendingen beduidend meer (+15%) dan in 2025 (72). In 2025 kwam het grootste deel van de inzendingen uit Nederland, maar in 2026 komt de meerderheid (60%) uit Zuid-Afrika en de rest uit Nederland en Vlaanderen.

Het doel van het Taalspel is om de aandacht te vestigen op het Afrikaans als geschikte bron voor nieuwe of (eventueel) te hernoemen Nederlandse woorden (bijvoorbeeld bij gebruik van een Engels woord).
De jury bestaat net als 2025 uit **Stef Bos** (zanger, dichter en tekstschrijver) en **Yves T’sjoen** (hoogleraar Nederlandse en Afrikaanse letterkunde aan de universiteit van Gent en bijzonder hoogleraar Departement Afrikaans en Nederlands van de Universiteit Stellenbosch).

De jury komt tot de volgenden winnende woorden en winnaars van het Taalspel 2026:

- **verkleurmannetjie:**
  winnaar 1e prijs (EUR 75 pp.): **Catherien van der Westhuizen en Sunita Keyser**

- **spookasem:**
  2 winnaars 2e prijs (EUR 40 pp): **Kees Moerman en Henco van der Westhuizen.**

Voor beide woorden kwamen resp. twee en vier inzendingen binnen. Voor de keuze van de winnaars hebben we ook goed gekeken naar de motivering waarom het woord is ingestuurd als vervanger van een Nederlands woord. Verderop meer over de winnende woorden, en de andere inzendingen.

Naast de resultaten van het Taalspel kondigen we hier ook graag de lancering van een nieuwe **VECTIS-podcast** aan (Afrikaansgesproken) met daarin een vraaggesprek met de bekende Zuid-Afrikaanse ‘bruggenbouwer’ **Christo van der Rheede** over het Afrikaans en het belang voor moedertaal voor Zuid-Afrika/ Zuid-Afrikaanse kinderen: klik naar de podcast**: hier. **De podcast is ook te vinden op de VECTIS website.

Wij wensen je veel leesplezier.

Joris Cornelissen
Bedenker Taalspel
‘Leen uit Afrikaans’

De winnaars

1e Prijs: **verkleurmannetj(i)e** -> *(NL: kameleon).* 2 inzendingen.

Winnaars: Catherien van der Westhuizen en Sunita Keyser. Van harte proficiat! Baie geluk!
Over het verkleurmannetjie vertelt Catherien: *'Verkleurmannetjie vertelt meteen wat het dier doet. Het woord is levendig, vriendelijk en bijna sprookjesachtig. Waar 'kameleon' alleen benoemt, laat 'verkleurmannetjie' het dier voor je ogen bewegen en van kleur veranderen.'*
Sunita over verkleurmannetjie: 'Die woord spreek vanself deurdat dit na die mees kenmerkende eienskap van die diertjie verwys namelik die vermoë om na gelang van die omgewing van kleur te kan verander.'.

2e Prijs: **spookasem -> *(NL: suikerspin).*** 4 inzendingen.

Maar liefst 4 inzendingen kwamen binnen voor spookasem en zij vonden het duidelijk mooier dan het Nederlandse 'suikerspin'. Twee inzendingen springen eruit en krijgen beiden de tweede prijs, te weten: **Kees Moerman en Henco van der Westhuizen.** Van harte proficiat! Baie geluk!

Kees over spookasem: '*Het Nederlandse woord 'suikerspin' wekt (onterecht) associaties op met het insect spin, wat geen kind begrijpt. 'Spookasem' daarentegen prikkelt de fantasie, geeft perfect de vluchtigheid weer, en voegt een spannend, speels-griezelig element toe, wat kinderen zeker aanspreekt.'*
Henco brengt het als volgt onder woorden: '*Spookasem maakt van een gewone suikerspin iets magisch. Het woord roept meteen het beeld op van een zoete, luchtige wolk die bijna verdwijnt zodra je haar aanraakt. Speels, geheimzinnig en precies passend bij wat het benoemt.'*

Verder in deze nieuwsbrief hebben we de overige inzendingen samengevoegd in de categorieën 'dierenrijk', 'verbondenheid en emotie', 'eten en drinken', te mooi om onbenoemd te laten' en 'voorzichtige blijvertjes'.

Categorie 'dierenrijk'

In Zuid-Afrika en Namibië speelt het dierenrijk een belangrijke rol in het leven, dus kwamen er ook in 2026 weer nieuwe 'diereninzendingen' binnen:

- **wildebeest** -> NL: gnoe**. Peter Risseeuw** formuleerde het kort maar krachtig: '*Iedereen die wel eens oog in oog met een gnoe heeft gestaan kan beamen dat wildebeest een betere naam is*.'
- **kameelperd** -> NL: giraf.
- **trapsuutjies** -> *NL: kameleon.* Naast verkleurmannetjie kwam ook trapsuutjies binnen met de volgende 'prachtige motivering van **Jaques Venter**: '*Terwyl Nederlands die kliniese 'kameleon' gebruik, skilder Afrikaans 'n lewendige, kleurryke prentjie. 'Trapsuutjies' beskryf poëties die dier se versigtige, herhalende wiegbeweging: om letterlik 'suutjies te trap'. Dit is emosioneel, ritmies en uniek beeldend vir die lae lande.*

Categorie 'verbondenheid en emotie'

- **kuier** -> NL: gezellig op bezoek gaan. Vijf inzendingen kwamen binnen voor 'kuier'. Vooral het diepmenselijke gevoel dat verbonden is met kuier was reden om een pleidooi voor het woord te houden. **Nadia Pieterse** uit Zuid-Afrika verwoordt het als volgt: '*Kuier beskryf veel meer as net 'n besoek. Dit beteken om ontspanne tyd saam met mense deur te bring, gesels, lag en herinneringe te maak. Geen Nederlandse woord dra dieselfde warmte, gasvryheid en gemeenskapsgevoel so volledig oor nie.'*
  Marriet de Kraker over kuier: '*in het Nederlands kennen we 'kuieren' natuurlijk wel, maar we gebruiken het voornamelijk in de betekenis van traag wandelen of slenteren. Dat heeft vaak een wat*

passieve, haast negatieve lading. We gebruiken het bovendien zelden als we bedoelen dat we 'op bezoek gaan'.' In het In het Afrikaans is de betekenis van 'kuier' echter vele malen mooier, rijker en positiever. Het is niet zomaar even op de koffie gaan; het betekent écht de tijd nemen voor elkaar. Het is elkaar opzoeken om samen te genieten van goed eten, een lekker drankje en een overvloed aan gezelligheid en verbinding.'

- **laatlammetjie** -> NL: nakomertje. **Bart en Wilma Spruijt** hierover: '*Het Nederlandse equivalent hiervan is "nakomertje", wat minder lieflijk en ook enigszins afwijzend of negatief kan overkomen. Er zit een vertederend element in het Afrikaanse woord, wat in de Nederlandse versie ontbreekt.'*
- **sielkundige** -> NL: psycholoog. In het Nederlands kennen we binnen het gezondheidsdomein woorden die niet altijd duidelijk zijn bijv. podoloog voor voetendokter. **Mira Smit-van Oortmerssen** over haar woord sielkundige beschrijft het met gevoel: *'de term 'sielkundige' doet minder klinisch aan dan "psycholoog". 'Siel' verwijst naar de hele mens met unieke ervaringen en overtuigingen, terwijl 'psyche' abstraheert van de mens. De behandelaar werkt met mensen. Daarom vind ik 'sielkundige' een betere term dan 'psycholoog'.'*

- Erg mooi is ook **bitterbek** -> NL: een bitter, zuur persoon. In het Nederlands zouden we zeggen het woord 'bekt' lekker. **Désirée van Driel** zegt: '*Hoe sprekend wilt u het hebben? Een treffend woord voor de weergave van gelaatsuitdrukking en bijbehorende taaluitingen van de persoon in kwestie. Helaas van toepassing op meer (onaangename) tijdgenoten dan me lief is*.'
- **hartklop** -> NL: hartslag. Dit leverde de volgende mooie motivering op van **Monique Rush**: *'Hartklop is poëties en lewendig; dit boots die klank na en laat jou die fisiese, emosionele klop van die lewe in jou bors voel. Daar is lewe!'.*
- **hartsmens** -> NL: een dierbaar persoon
- **hartklopheimwee** -> NL: erge heimwee.

Categorie 'eten en drinken'

Je bent wat je eet zeggen we wel eens: de nodige inzendingen gingen dan ook over eten en drinken, zoals:

- **grondboontjiebotter (**3 inzendingen) -> NL: pindakaas.
  Dit leverde de volgende goed doordachte, inzending op van **Monique Coetzee:** *'Grondboontjiebotter is eerliker as 'Pindakaas'. Waar die Nederlandse term weens ou suiwelwette "kaas" moes kies, beskryf Afrikaans die tekstuur (botter) en die plant se groeiwyse (grondboontjie) perfek. Dit is 'n ritmiese woord wat jy kan proe en verstaan.'*
- **woefkardoes** (2 inzendingen) -> NL: *doggy bag*. **Daniel Pretorius** *hierover*
  Aangesien kardoes oud Hollands is vir papiersak glo ek dit Sal glad op n Hollander se tong loop. Beter as 'doggybag'.

- **padkos** (4 inzendingen) -> NL: eten voor onderweg, reisproviand.
  Jennifer Minnie hierover: *'Padkos is kort, beeldend en roept meteen een gevoel van reizen en gezelligheid op. Het Nederlandse 'eten voor onderweg' mist die sfeer en compactheid. 'Padkos' voelt levendig en cultureel rijker.' Dit beeld wordt gedeeld door meerdere Zuid-Afrikaanse inzendingen van padkos.* **Michiel de Beer** zegt hierover het volgende: *Padkos" sê in een woord presies wat dit is: kos vir die pad. Dit is n pragtige Afrikaanse samestelling wat onmiddelik verstaanbaar is. Dit vang die doel én die gevoel vas en is eenvoudiger en meer beskrywend as die Nederlandse uitdrukkings soos "snacks voor onderweg" of "reisproviand".'*

Categorie ‘te mooi om onbenoemd te laten’

- **boetebessie** -> NL: vrouwelijke parkeerwachter
  Eep Francken over zijn inzending: *Je kunt de kracht van het Afrikaanse neologisme moeilijk beter verduidelijken dan door ‘boetebessie’ te vergelijken met de Nederlandse tegenhanger: ‘vrouwelijke parkeerbeambte’.*
- **asemrowend** -> NL: adembenemend
- **aftuimellijst** -> NL: drop down menu

- **smuktassie** -> NL: beauty-case
  Christelle van Rooyen houdt het volgende pleidooi voor smuktassie: *"Smuktassie" is een Afrikaanse woord, wat só lekker vloeiend oor die tong rol tydens die uitspraak daarvan. Ek reken dit sal ook die Nederlandse taal verryk en ongelooflik klink, met 'n Hollandse aksent. 'n Mooi, beskrywende "taalskat".*
- **voertsek** -> NL: donder op, ga weg
  Nadia Wolmarans’ motivering: ‘*Hulle (red. Nederlandse) woorde het net nie daai gevoel wat dit in Afrikaans het nie. Ons woord is kort af. Dit laat vir wie jy dit sê verstaan dat jy klaar is met hulle en hulle moet maar vinnig weghardloop in stilte.*’ Redactie: een samentrekking van ‘voort sê ek’ (A) of ‘voort seg ek’ (NL). Probeer het maar eens snel uit te spreken.

- **springmielies** -> NL: popcorn
- **papwiel** -> NL: lekke band
- **uitklopronde** -> NL: knock-out ronde
  Dat het Taalspel samenviel met het WK Voetbal bewijst deze mooie inzending van **Arne Rossel**: ‘*Het Afrikaanse alternatief 'uitklopronde' is puur, beeldend en sluit naadloos aan bij onze eigen Germaanse taalstructuur. Je voelt er direct de spanning en de onbarmhartigheid van de sport in: Wie verliest, wordt onherroepelijk 'uitgeklopt'. Het is een woord met impact, ritme en een krachtige dynamiek die perfect in onze taal past.’.*

- **spookpis** -> NL: kruipolie, informeel
  De Nederlandse Zuid-Afrikaganger **Jacques Janssen** had hierbij de volgende herinnering: *’Een paar jaar geleden kreeg mijn huurauto in de buurt van Kimberley vervelende kuren. In een garage had de monteur het euvel gauw gezien. Met een beetje spookpis kreeg hij het euvel aan de gang. Wij noemen het kruipolie, maar technische Afrikaners noemen dit* ***spookpis.*** *Een prachtwoord.’*
- **flaterwater** -> NL: tipp-ex

Categorie ‘voorzichtige blijvertjes’

Sommige woorden hoor je steeds vaker opduiken in het Nederlands. Zouden het blijvertjes kunnen worden? De ‘voorzichtige blijvertjes’ in 2025 waren ‘drukkie’ en ‘braai’. Die blijven we natuurlijk in Nederland en Vlaanderen gewoon gebruiken. Voor 2026 zien wij de volgende blijvertjes:

- **padkos** (4 inzendingen) -> NL: eten voor onderweg, reisproviand.
- **toep** (2 inzendingen) -> NL: app
- **kortpad** -> NL: kortste route, *shortcut*
  Rogier Oud: ‘*Het woord is beeldend en direct. Het roept een duidelijke route op naar een snellere weg, terwijl het eenvoudiger en natuurlijker klinkt dan het Engelse “shortcut”. Het maakt het idee van een snelle oplossing visueel en toegankelijk.’*
  wildebeest -> NL: gnoe
- **hyser/hysbak** -> NL: lift

Overige inzendingen

Verder hebben we nog de volgende inzendingen ontvangen waarvoor dank.

- **(skoot)rekenaar** (4 inzendingen) -> *NL: computer, laptop*
- **moltrein** (2 inzendingen) -> *NL: metro*
- **melkskommel** (2 inzendingen) -> *NL: milkshake*
- **afrigter** -> *NL: trainer*
- **kieliebak** -> *NL: oksel*
- **aftrekplek** -> *NL: parkeerplaats op snelweg*
- **spog** -> *NL: opscheppen*
- **deurbabbe**l -> *NL: informeel babbeltje a/d deur*
- **predikament** -> *NL: moeilijkheid*
- **dwelms** -> *NL: drugs*
- **zwaaikaars** -> *NL: vuurtoren (volgens opgave)*
- **volgstuk** -> *NL: hand-out*
- **driehoekiedoekie** -> *NL: bikini*
- **pretknoppie** -> *NL: clitoris*
- **eendstert** (ook skollie) -> *NL: nozem*
- **holrol** -> *NL: wc papier (volgens opgave)*
- **lemoen** -> *NL: sinaasappel*
- **smaakmaker** -> *NL: trend-watcher*
- **drafstap** -> *NL: joggen*
- **skemerkelkie** -> *NL: cocktail*
- **overgesetsynde** -> *NL: met andere woorden*
- **waanoog** -> *NL: met een 'schuine blik' kijken*
- **naweek** -> *NL: weekend, weekeinde*
- **braai** -> *NL: BBQ/ barbecue*
- **plakkie(s)** -> *NL: teenslippers*
- **sypaadjie** -> *NL: stoepof zijweggetje*
- **kombuis** -> *NL: keuken*
- **vasstel** -> *NL: vaststellen, vastleggen*
- **snesie** -> *NL: papieren zakdoekje*

Tot slot

VECTIS wil iedereen graag bedanken voor de mooie ingezonden woorden en motiveringen, en zeker ook voor de nodige enthousiaste reacties op het idee van het Taalspel. Ook het Taalspel kan niet zonder dit aanstekelijke enthousiasme van iedereen! Verder roepen wij iedereen op om mooie Afrikaanse woorden gewoon eens te gebruiken in een Nederlandstalige context. Dat levert vast een mooie kruisbestuiving op: ik kan niet wachten om mijn eerste *verkleurmannetje* of *wildebeest* te spotten óf te snoepen van mijn eerste *spookasem* al dan niet besteld met een speciale *toep.*

Het Taalspel is mede mogelijk gemaakt door financiële ondersteuning van de Van Ewijckstigting, L.W. Hiemstra Trust, en Afriforum.